سال اول — شماره ۳ — آبونمان

اداره طهران : خیابان علاء الدوله

روز های انتشار
۳ شنبه — ۱ — جمعه

قیمت اعلانات
ومقالات خصوص با دفتر اداره است
و مسترد نخواهد شد

۳ شنبه ۹ شعبان المعظم ۱۳۴۱

صدای اسلام

صاحب امتیاز و مدیر مسئول افتخار اشتهاردی

۲ حمل ۱۳۰۲ / ۲۳ مارس ۱۹۲۳

طهران ۸ داخله ۹ خارجه ۱۰ تومان

تك شماره
نامه ماه ۵ شاهی

مکاتیب
باید بعنوان مدیر باشد

آدرس تلگرافی صدای اسلام

بواسطه تصادف با تعطیل عمومی و نبودن اخبار این شماره بدون درج خبر انتشار یافت

انتخابات

اعلان انتخابات در آتیه نزدیکی شاید تادوروز دیگر اشاعه یابد
و در اینموقع برای دفعه پنجم میرویم زمام مملکت را بعهده معدودی تفویض نموده
و فقط ناظر اعمال آنان واقع شویم !

تمام اقتدار و اختیار ما در این مرحله است که اگر موفق بانتخاب
عناصری کردیم که در احساسات وطن پرستی و دیانت و افکار عالیه آنها تردیدی
نداشته باشیم می توانیم باتیه روشنی امیدوار بوده و قدمی بجانب اصلاحات بر
داشته و ترمیم خرابیهای موجوده را بنمائیم ولی در صورت تسامح و غفلت
دیگر انتظار سعادت را نباید داشت وممکن است خرابیهای دوره آتیه قابل
ترمیم نباشد !

ما برای مختصر معامله که ممکن است در صورت عدم توجه نتوانیم
کاملا صرفه و غبطه خود را محفوظ داریم باتمام قوا استقامت نموده وبقدری باریک
بین می شویم که مبادا دیناری ضرر متوجه ما گردد در صورتیکه با تصادف
بضرر قابل توجهی شرع و قانون راه فسخ آنرا مفتوح ساخته است !

ولی برای این معامله بزرك ومهم که در بهای حسن ظن و اعتماد بایستی
مقدرات را تسلیم نمائیم (ودر صورت ابتلاء به خسران چارهٔ متصور نیست)
حاضر نیستیم اندك دقتی نموده و مختصر توجهی داشته باشیم !

مدرك و فلسفه این عقیده ویاس ما از توجهٔ عامه مشاهده یکسلسله حقایق
تلخ ناگواری است که مشاهده نموده ومی بینیم یکمشت هوچی ویك عده نفع پرست
اراء توده ملت و عقاید عامه را در معرض تقسیم گذارده - بروی افکار آنان
مبارزه نموده - در دوائر مربوطه تغییراتی داده - و بالاخره به تشکیل هیئت
مقدرات هم نظر خودرا بسط می دهند !

اگر ملت متوجه بود اگر توده بمصالح خود آشنا بود دیگر این
انقلابات که اساس سیاست مملکت را متزلزل ساخته است حادث نگشته بدون
اندك تاملی نمایندگان حقیقی خویش را تشخیص داده وانتخاب مینمود !
این مسامحه عمومی است که مطامع آنانرا جلب نموده و به حیات ننگین
آتیه خود امیدوار ایشان ساخته است !

تجربیات گذشته و نتایجی که در نظر ما وهمه مجسم است اجازه نمیدهد
شیفته احساسات غرض آلود معدودی خود خواه شده و حاضر شویم در این
دفعه هم انتخابات باهرج و مرج خاتمه یافته و منحرف از مجرای طبیعی که
میرود سیر نماید واقع گردد

ما اگر در انتخابات گذشته لاقیدی وبی مبالاتی را قائد و پیشوای خود
قرار نمیدادیم امروز وضعیات محیط مقرون نیکبختی ورضایت بخش بود

بدبختانه پارلمان و مجلس شورای ملی را این عده عوام فریب وخود خواه
مانند یکی از مؤسسات و ادارات دولتی تصور نموده یگانه وسیله اعاشه و ارتزاق
خویش دانسته بدون آنکه بشرائط ووظایف عالیه آن مقام توجهی نمایند
افرادی که در دوره حاضره و ادوار سابقه دارای این مقام مهم بوده و

کلمات بزرگان

نهد هوشمند روشن رأی
بوریا باف اگرچه بافنده است

کف نا اهل کارهای خطیر
نبرندش بکارگاه حریر

(سعدی)

جز تولید یکسلسله بدبختی — فلاکت - خرابی - انحلال قوا - بیادگار نگذارده اند
باز هم میخواهد از جهل وغفلت عمومی استفاده کرده به اشکال وعناوین مختلفه
در صحنه پارلمان عرض اندام نموده اغراض ومشتهیات خودرا تکمیل نمایند !

این یك بدبختی غیر قابل تحملی است که تمام مابین باحفظ انتظام مملکت
و سعادت جامعه بوده و شایان دقت ومطالعه است بعقیده ما یکی از موجباتی
که ممکن است مانع این پیش آمدهای غیره منتظره شود جریان انتخابات از مجرای
حزبی است که موکل به خصائل ومزایای وکیل خود آشنا بوده باتحاد نظر
و تقویت اجتماعی بحل معضلات و اجراء تصمیمات موفق گردند

با فقدان حزب سیاسی که بتواند حائز اکثریت ارا گردد ائتلاف و اتفاق
مجامع متقارب العقیده می تواند این مقصود مقدس را تعقیب کرده و مجلس پنجم را
از این فراکسیونهای بی اساس محفوظ داشته از تغییر و تبدیلات عدوی وفکری هر روزه
آنان ممانعت نماید

اینست یك قسمت از افکار ماکه در آتیه تکمیل خواهیم نمود

انتظار غلط - فکر باطل

در این مرکز فجایع — در این
محیط فاسد موجودیت عناصری را قائل
بودیم که برای حفظ و صیانت استقلال
مملکت فداکاری نموده و مجاهدت مینمایند

خوش بین بودیم که با هرج ومرج
موجوده با فقدان مجازات و مسئولیت
معدودی را یافته ایم که از مزایای انسانیت
و بشریت بهرمند بوده و بوظایف ملی خویش
قیام مینمایند

این پرتو امید از روزنه مشهودات
سطحی ما گاهی تجلی نموده زمینه مقدرات
را در نظر فرح بخش و روشن ساخته سعادت
آتیه را نوید میداد

متاسفانه با تصادف بمرحله امتحان
و مطالعه اعمال متضاد آنان دچار یك و
قفه ملالت آمیزی گردیده و مشاهده میکنیم
این همه حسن ظن غلط و تصور باطلی بوده است

یك روز تصادف میکنیم با اعتبارنامه
مخبرالسلطنه (همان مخبرالسلطنه که بواسطه
اعدام خیابانی مقام ایالت خود را تحکیم
نمود) و می بینیم بنام جنایتی که در دوره
فرمانفرمائی او بوقوع پیوست شاهزاده
سلیمان میرزا لوای مخالفت را افراشته
وعدم صلاحیت اورا اخطار مینماید

روز دیگر مصادف میشویم بادوازده
هزار تومان بودجه کابینه سلطنتی ومیشنویم
آقای حائری زاده این پیشنهاد را تحمیل
بربیت المال و صندوق مملکت تلقی نموده
و ممانعت مینمایند

این مناظر جالب توجه مارا که شاهد
او بوده ایم امیدوار ساخته و این مقاومت
ها در مقابل سوابق سوء اشخاص وتحملات
مادی ما را شیفته مینمود و تصور
میکردیم این آواز ها و نغمات از حنجر
های پاك بی آلایشی برای مصالح عامه خارج
میشود باین جهت تقدیس مینمودیم

ولی امروز که همین آقایان زمام
اکثریت را در دست گرفته اند در هر جلسه
پارلمانی مبلغی بر حسب خواهش کابینه
بخشش نموده وهمان مخبرالسلطنه دیروزی
را تحمیل بوزارت فوائد عامه مینمایند

وضعیات جاریه

میشنویم

موادی برای محاکمات وزارت مالیه
مصدق السلطنه تدوین نمود ولی عمر
زمامداری او مجال اجراء انرا باقی
نگذارد

اینست که اینهمه می بینیم یك فکر خام وحسن
ظن غلطی بوده است

نعم الخلف ایشان آقای مدبرالملك
ذیل اورا امضا نموده وامر باجراء آن داده است

در صورتیکه قانون مبسوطی برای جریان
محاکماتی آن اداره مصوبه مجلس شورای
ملی موجود میباشد

قابل بسی تعجب است که با حضور
مجلس شورای ملی با این قانون شکنی ها
تصادف نموده و می بینم افکار شخصی
ناقض قانون رسمی مملکتی واقع شده و
مانع جریان او میباشد منتظریم آقای
وزیر مالیه باین قسمت توجهی نموده در
صورتیکه برای آن قانون متصور است بمرکز رسمی
مراجعه نموده وازاین خودسریها ممانعت نمایند

میشنویم به آقای قوام الدوله وعده
ایالت کرمان شده است ؟؟

اگر دوروز قبل انتخاب مخبرالسلطنه
را برای وزارت فوائد عامه مشاهده نمی
کردیم نمی توانستیم این خبر را بطور
صحت تلقی نمائیم

ولی بد بختانه باآن سابقه و سوابق
دیگر جز این پیش آمد های ناگوار و
تحمیلات طاقت فرسا انتظاری نداریم.

روزی که دنباله قدمهای بلندی برای ترقی
بر میدارد

روزی که افکار متوجه زمامداران لایق
متفکر است

روزی که همه از ادامه مکررات خسته
و کسل شده اند مقدرات این مملکت بعهده
مخبرالسلطنه ها قوام الدوله ها رکن الملك ها
ووو محول میگردد آه اگر از پس
امروز بود فردائی

میشنویم

در این موقع که وکلای اکثریت به پستهای
مملکت تحمیل میشوند آقای رکن الملك هم
نامزد مدیری کل وزارت جلیله عدلیه اعظم
شده اند ؟؟؟

توجه بسوابق اداری ایشان و صراحة
بقانون استخدام (که رسمیت ان از اول
حمل اعلان شده) مارا ملزم مینماید که اعتراف
کنیم قانون در این مملکت برای اجرا
وضع نمیشود.

اشتغال این مقام موجباتی را از قبیل
توقف مدت معینی در رتبهٔ مادون — سابقهٔ پاك نی

...الاش — معلومات کافیه — قدمت خدمت صحبت باشخاص دا و طالب را مستلزم است که متاسفانه ایشان فاقد تمام ان شرایط و مزایا می باشند .

ما عجالتا برای حفظ نزاکت و پاس احترام مقام وکالت از نشر مدارکی که در اداره صدای اسلام موجود است خود داری نموده امید واریم موافق انتظار و علاقه مندان صلاح دوائر مملکتی از این هوس بی مورد منصرف گشته و مارا ملزم نسازند که قسمتی از سیه اداری ایشان را در معرض افکار قضاوت عامه بگذاریم .

مشتهیات

والی محترم فارس بدولت

راجع به امنیه

لازم میدانم از وضعیت و چگونگی اداره امنیه و نواقص او بعرض برسانم از انحلال اداره ژاندارمری این اداره ...ب منظمی نداشته و خطوط را به متنفذین ...ی واگذار و حقوقی میداده اند تا در ...ی قبل که اداره امنیه تاسیس شد ... موفق شده اند که در طریق و جاده ...ی عده بگذارند — اگر چه آن عده کافی نیست ولی معهذا بهتر از سابق ... و بنده مشغول ترتیبی هستم که مانع ...کت سارقین از محل خود میباشد و ...تصدیق میفرمائید چهار یا هشت نفر ... قادر بجلوگیری از پنجاه نفر دزد ...اهد بود

... اینک نواقص و ضروریات فوری اداره را بعرض رسانیده و امید وارم ...ر وسائل تکمیل آنرا فراهم فرمائید (...) تهیه یک سیصد تفنگ بی دود (۲) ...قدام بعده پنجاه نفری برای شهر شیراز ...رای کمک های لازمه و انجام امورات ...ی اعزام شوند (۳) تعمیر برجی ...اندارمری ساخته و قریب الانهدام است ... مختصر مخارجی اصلاح خواهد شد (...) انتخاب پنج نفر صاحب منصب برای امنیه که فعلا ندارد (۵) اعزام امنیه بخطوط غیر شاهی از قبیل راه بیضا — فسا — شیراز — گردنه هوشنگ که جزو بوانات و قنقری و خطی است که محل عبور و مرور یزد است و غالبا در آن نقاط سرقت واقع میشود — عجالتا این راه ها مستحفظ ندارد و سابق بعهده حکام جزء موکول بود که آنها هم در مقابل بهز ار عنوان حق العبور گرفته و اینک با موقوف بودن این مرسومات بایستی اداره امنیه محافظت نماید و در صورتیکه اعتباری به اداره امنیه داده شود میتواند با تفنگچی های محلی ترتیبی بدهد که تحمیل مثنا بهی بدولت نشده و عابرین هم در آسایش باشند (٦) نظر بمناسبات جغرافیائی انضمام امنیه بنادر بفارس که برای حفظ انتظام طرق دخالت تامی را واجد است — عجالتا نواقص آن اداره که بنظر میرسد و کاملا مورد توجه است بعرض رسانید و در این موقع که بیش از پنجاه روز به حمل نمانده و ایلات به ییلاق حرکت میکنند لازم است عاجلا دستور باداره امنیه داده شود که از هر گونه حوادث متصوره ممانعت بعمل آید .

راجع باوقاف

از چندی به اینطرف بین اداره اوقاف وعلماء اختلافاتی رخ داده که البته از تلگرافاتی که مخابره شده خاطر مبارک مسبوق شده است — خلاصه انکه موقوفات فارس غالبا راجع است به متنفذین محلی و تولیتش با علماء و اعیان درجه اول است و بهیچوجه حاضر برای تادیه نیم عشر نمی شوند — و جدیدا تشکیلاتی بنام اتحاد علمی داده شده و یکی از مقاصد انان موقوف نمودن آنست — علمای درجه اول هم حکم بر حرمت نیم عشر داده اند وعلاوه متولیان اظهار میدارند که چون از مجلس هم نگذشته قانونیت ندارد این اظهار تا درجه بی اساس و ممکن بود در لوای ان عملیاتی شود صلاح دیدم عجالتا قضیه بحال سکوت باقی باشد تا تکلیف قطعی معلوم گردد در صورتیکه باید تعقیب نمود بهترین طریق اجرا و سهله تحصیلداران مالیه خواهد بود ألبته ایالات هم موظف تقویت های لازمه را از تمام دوائر بنمایند

راجع بصحیه

در هیچیک از شهر های ایران تصور نمیشود از حیث صحیه و طبیب مثل شیراز باشد به این معنی که فاقد هر دو است اسامی دو نفر طبیب که نسبتاً دارای تحصیلاتی هستند خط را بیشتر نبوده — فقط چند نفر سقراط و بقراط هستند که معلوم نیست در کجا تحصیل نموده اند — از همین اجمال توابع را میتوانید مقایسه فرمائید که دارای چه وضعیت خطر ناکی میباشد — آبله کوبی خیلی ناقص وغیر مکفی میشود در خارج شهر و بلوکات طبیبی که بتواند مختصر امراض را معالجه نماید یافت نشده ومطابق تحقیق بیچاره مردم آن از هر گونه معالجه بی بهره اند —

در چند روز قبل که مجلسی از اطباء تشکیل شد پس از یکسلسله مذاکره بالاخره این قسم نتیجه گرفته شد که اگر عشر نوافل فارس بدقت جمع اوری شود میتوان چهار طبیب بطور سیار در اطراف حرکت داد که سالی پنج شش ماه پائیز و زمستان که نسبتا امراض زیاد است هر چند روز در محل متوقف بوده مرضا انمحل را معالجه نمایند و امید است باین ترتیب لااقل از نصف تلفات جلوگیری بعمل آید البته مبادرت باین اقدام خدمت بزرگی است که اهالی ان ضفحات شده و لازم است تدریجا بر عده ساکنین ان که بواسطه قحطی و انقلابات سه سال قبل کاسته شده افزوده گردد اجرا داشتن این امر در صورتیکه تحمیلی بر خزانه دولت نخواهد بود و محلی را که قانون تعیین نموده بمصرف خود خواهد رسانید موکول به تصویب پیشنهادی است که در راپورت سابق خود راجع به بلدیه و نوافل بعرض رسیده است

**

ما تصور میکنیم تا اطباء درسایه میزهای دوائر دولتی از حقوقهای مهم استفاده مینمایند ایالات و ولایات واجد طبیب نخواهند بود

در موقعی ممکن است از وجود آنان استفاده نمود که دولت از استخدام آنان منصرف گردد مگر برای دوائر صحی (صدای اسلام)

راجع بتجارت و محصولات

مقدمه

در مملکت فارس بواسطه وسعت خاک و دائره وسیع حاصلخیزی که دارد بمناسبت هوا های مختلف محصولات مختلف بدست میاید مثلا در نقاط شمال و مرکزی این ایالت تریاک پنبه تنباکو و انواع میوه جات (برای خشکبار) پرورش میابد درصورتی که برعکس در قسمت های جنوبی مرکبات وخرما عمل میاید جمعیت این ایالت دو ملیون ونیم تخمین شده است وجمعیت شهر شیراز را شصت و پنجهزار نفر میگویند قسمت عمده اهالی ایلات هستند که معروف ترین انها قشقائی است با یکصد و پنجاه هزار جمعیت و ایلات خمسه با هشتاد و پنجهزار نفر نفوس کلیه ایلات از حیث قالی گلیم پوست بره و پوستهای دیگر کمک زرگی بصادرات فارس مینماید محتاج بذکر نیست که فارس دارای موقع بسیار مهمی است وایلات واهالی از این نعمت استفاده ای کامل نموده و حشم زیادی نگاهداری و تربیت میکنند و نیز معاملات هنگفتی ازاین طریق مابین خودشان واشخاصی که از خارج برای خرید گوسفند می آیند بعمل میاید مسئله مهم است ذکر شود این است که مدت زمانی است اغلب بلوکات دچار ملخ خوارگی بوده اند و از قراری که اهالی میگویند در هر دورهٔ دوازده سال این آفت شروع میشود و قریب هشت سال متوالی محصول را تلف میکند و بعد اثری از انها دیده نمی شود تا ابتدای دورهٔ دیگر دربهار گذشته تعداد انها نسبت بسابق خیلی قلیل بوده است و انچه حدث زده میشود تا چند سال دیگر اهالی از این بلیه راحت خواهند بود لزوما خاطر نشان مینماید که هیچگونه اقدامات اساسی برای رفع این ...ت تاکنون بعمل نیامده است

محصولات و صادرات

تریاک مهم ترین صادرات بشمار میرود قسمت عمدهٔ این محصول دربلوک آباده داراب فسا و کازرون بعمل میاید و تریاک این نقاط عموما مرفین زیاد دارد و بمناسبت اینکه مشتریان خارجه بتفاوت مرفین که ذیلا عرض میشود طالب هستند : — چین ۵ الی ٦ ۱۰۰ انگلیس ۹ ۱۰۰ الی ۱۰ ۱۰۰ امریکا ۱۰ ۱۰۰ الی ۱۱ ۱۰۰ در موقع مالیدن و قرص کردن بتناسب فوق گنجیده مخلوط تریاک میکنند چون گنجیده از حیث قیمت دو نیم یا ده ... قیمت تریاک را دارد واز حیثیات دیگر پس از مخلوط شدن با تریاک ممکن نیست تمیز داده شود مگر باآلات مخصوص جوهر گیری — علت اینکه ممالک فوق الذکر بتفاوت مرفین خریدار هستند این است که چینی ها مصرف دیگری غیر از خوردن ندارند در صورتیکه انگلیسی ها و امریکائیها فقط برای گرفتن مرفین که بمصرف دواجات میرسانند خریداری مینمایند پیشنهاد مجمع اتفاق ملل راجع به کشت تریاک یک لطمهٔ بزرگی است نه تنها نسبت بتجارت فارس بلکه بکلیه ایران وارد ... مفصلی در این خصوص سابق بعرض رسیده است

قالی گلیم وشوشتری درتمام دهات فارس بوسیله زنهای عرب وقشقائی بمقدار معتنابهی بافته میشود وبطوری خوب است که نمیتوان گفت این نقطه از حیث بافت ترجیح بنقطه دیگری دارد لیکن اغلب نقش های قشقائی بهتر است در عوض پشمی که عربها بکار میبرند اولویت دارد ازقراریکه میگویند ... بواسطه زیادی قالی در امریکا مصر و اروپا صادرات قالی خیلی کم شده است وقیمت نقصان یافته ونباید انتظار ترقی او را داشت تا موقعیکه اوضاع اقتصادی عمومی رو ...

---

(۳)

ترجمه آقای ناظم الدوله

بورژیا

...بعد از قرائت رقعه را مجددا در کیف گذارده بالاپوش ...اب بتعجیل حرکت نمود از (برک سان اسپرتیه) کوچه (ایکارا) در پیش گرفت بدرب یک خانه ...اهی مجللی داشت رسیده بسرعت سه ضربت بدرب ...خانه نواخت در فورا باز و ان جوان بچابکی بالا ...داخل اطاق شد که دو نفر زن در انجا منتظر او ... — با یک بی صبری هردو فریاد کشیدند خوب ...نچکو) چه خبر داری — جوان جواب داد خبر ...مادر خبر خوش خواهر امروز برای پدر ما سه ... داده شده شش رای دیگر باقی است که اکثریت ...او گردد

...زین آن زنها گفت آیا وسیلهٔ نمیتوان بر انگیخت که آن شش رای دیگر را هم خریداری نمود .

(فرانچسکو) گفت چرا مادر پدرم برای همین مقصود عمارت رم خود را به (کاردینال اوسی نی) میدهد بضمیمه قصر (هامنت سلو) و (سری یانه) و تولیت دیر (مونیاکو) را [بکاردینال (کلنا) واسقفی شهر برت را باتمام موقوفاتش (بکاردینال سنت آنژ) و شهر (پی) را [بکاردینال دیارم و کلیسای [سنت ماریا این ویالا] را [بکاردینال رژن] وکلیسای [سنت ماری ماژر] وشهر [سیوتیا کاسلانا] را [بکاردینال ساولی] وبرای کاردینال (آسکانیا سفرزا) هم که دوروز قبل چهار بار قاطر پول و نقره آلات فرستادیم واو تعهد کرد پنجهزار (دوکا) از ان پولها را (بکاردینال دونیز) بدهد .

آن زن گفت چگونه بان کاردینال ها خواهیم فهمانید که این هدایا برای انها معین شده وبچه وسیله عزیمت (دربک) را بانها میرسانیم .

جوان گفت پدرم این خیالات را نموده وطریق سهلی اتخاذ کرده — شما میدانید مادر که شام و ناهار کاردینال هارا بچه ترتیب وتشریفات میبرند ظروف را روی تختی جای داده وسرپوشهائی که علامت خانواده هر یک بران نقش شده بر روی ان گذارده چهار نفر عارفین او را گرفته باین ترتیب میبرند پدرم کشیش را که مامور تهیه غذای انها است فریفته فردا که جوجهای انهارا خواهند برد عمارات وکلیسا ها در شکم جوجه ها جای گرفته وبنظر انان خواهد رسید

زن تاملی کرده گفت بسیار خوب حالا دیگر مقصود حاصل است

در این موقع زن دیگر که جوانتر بود اظهار خرمی نموده گفت بفضل خداوند پدر ما پاپ خواهد شد

(فرانسوا) گفت چه خوب ایامی برای ما خواهد بود — خواهرش بکنایه گفت برای مذهب مسیح مادر که این کنایه را متوجه شد گفت (لوکرس) تو لایق این نیکبختی که بما روی می آورد نیستی — دختر گفت چه فرقی خواهد داشت در صورتی که نیکبختی بپای خود بجانب ما می آید مگر شما این مثل را نشنیده اید که میگویند بعضی خانواده ها بجهت منظور قطر الهی واقع میشوند — گمان میکنم خانواده ما از آن قسمت است و کمال شباهت را بخانواده (پاتریارشها) داریم .

در این کلام دختر نگاه دلبرانه به برادر نمود که رنگ جوان سرخ شد — اما چون عجالتا فکر های دیگر در سر داشت نمیتوانست بعشقبازی با خواهر خود بپردازد (عشق فرانسوا با لوکرس خواهر خود معروف است) پس فورا چهار نفر نوکر را بیدار نموده که سلاح پوشیده و (فرانسوا) را همراهی نمایند اول شش رقعه (کاردینال ها را که حاوی وعده های فوق بود نوشته که شبانه بمحلی که باید برسد رسانیده وبرای فردا موقع ناهار حاضر باشند

صبح اول طلوع افتاب باز مردم حریص تر از روز گذشته درمیدان داستیگان ازدحام نموده در ساعت ...

بهبودی کذارد تنباکوا گرچه تنباکو در فارس خیلی کشت میشود ولی جنس تنباکوی اینجا را میتوان با تنباکوئی که در شمال ایران بعمل میاید مقایسه نمود مصرف داخلی زیاد دارد بخصوص تنباکوی کازرون که میگویند یك ذائقه تندی هم دارد بهترین تنباکو های محلی تنباکوی بلوکات لار و جهرم است که برای بیروت حمل میشود و ظاهرا از انجا بامریکا وانکلیس هم میرود و احتمال میرود که از تنباکوی عثمانی مقدم باشد تنباکوی حکان درفارس مصرف زیادی ندارد و بخارجه هم حمل نمیشود ولی در داخله ایران فوق العاده خریدار دارد

کتیرا در اغلب بلوکات فراهم میشود و اقسام ان مختلف است بهترین کتیرا در اطراف آباده و در حول وحوش شهر شیراز یافت میشود اهالی محل هم خیلی در جور کردن وپاك کردن ماهرند مقدار صادرات محلی گویا مطابق است بامقداریکه ازاصفهان و کرمانشاه خارج میشود جدیدا مقدار کتیری بفرانسه وانکلیس و المان صادر شده است واز نقطه نظر قیمت هم دراروپا فعلا بهتر است و تصور میرود در آتیه یکی از صادرات مهم ایران بشمار رود

پوست : فارس تا قبل از جنك از حیث تجارت پوست بره معروف و صادرات مهمی برای روسیه داشت بازار پوست فعلا فوق العاده کساد است یکی دو سال قبل تجارت پوست بزهم رواجی داشته ولی این مال التجاره ظاهرا بکلی از بین رفته است

پشم : چند سال است که صادراتی نشده است ظاهرا تجار محلی غفلت کرده‌اند در صورتیکه منافع کلی عاید انها میشد ایلات چنانچه ذکر شد دارای رمه زیادی هستند ولی کلیه پشم را برای بافتن قالی بکار میبرند کسادی معاملات قالی وازدیاد رمه ممکن است باعث صادرات پشم شود بعضی خریدار های محلی فعلا مشغول مطالعه ودقت نظر دراین خصوص هستند

پنبه : بواسطه تنزل قیمتی که پیدا کرده است فعلا در فارس کم کاشته میشود در صورتیکه سابقا جهت حمل بروسیه خیلی کشت میشد زمین وهوای اینجا پنبه را خوب بپرورانند اباده عمده ترین مرکز محصول پنبه است در این مورد هم مثل تجارت پوست موکول بمفتوح شدن راه تجارتی با روسیه خواهد بود مقدار قلیلی نیز به هندوستان حمل میشود و از قرار معلوم بمناسبت کثرت مصرف پنبه در کارخانجات امریك و منچستر در اتیه نزدیکی احتیاجات انها باین متاع خیلی زیاد خواهد بود یعنی که مجبور بخریداری پنبه از خارج خواهند بود وممکن است میزان کثیری همه ساله ازایران خریداری نمایند در راپرت سابق عقاید و نظریات خود را بعرض رسانیده ام

خشکه بار : در موقعی که تجارت با روسیه باز بوده صادرات باین محصول اهمیت داشته حالیه بازار مهمی در خارجه ندارد فعلا مقدم تر از همه بادام است که نسبتاً در هندوستان واروپا خریدار دارد بهترین اقسام بادام فارسی در نیریز و حوالی اباده است

روده گوسفند : تجارت روده گوسفند بیك مقدار کمی با اروپا برقرار است و بیشتر با المان معامله میشود نظر باینکه فعلا گوشت گوسفند نسبت بسنوات سابق ارزانتر و بیشتر مصرف میشود بر مقدار صادرات این مال التجاره افزوده شده است

گندم جو برنج و گوسفند : این اجناس جزو مال التجاره با خارجه بشمار نمیروند لیکن در داخله تجارت و معاملات زیادی باین اجناس میشود که موقع مهمی را در اوضاع اقتصادی محل ایجاد مینماید — مقدار زیادی از اجناس مزبور به نقاط دیگر حمل میشود : برنج به بنادر جنوب — غله و گوسفند به یزد محصول عمده گندم فارس در اباده و ده بید و حوالی انجا است

علامت و اثار نفط : اطلاع راجع بمحصول نفط نسبت بسایر اطلاعات مذکوره کافی نیست کمپانی نفط جنوب ایران و انکلیس جدیداً از زمینهای دشت قیرکه در ماهور میلاتی مغرب کازرون واقع است نفط کشف کرده و مشغول استخراج آن میباشند مخارجات و کوشش را که کمپانی در اینراه متحمل شده است در اتیه کاملا مشهور خواهد شد در اکثر نقاط فارس میگویند اثار علائم نفط دیده شده است اکن هنوز اقدام باستخراج آن نشده است

راه های تجارتی و حمل و نقل : راه های تجارتی که شیراز را با خلیج فارس متصل میکند از قرار ذیل است : راه بوشهر — راه بندر عباس از طریق نیریز — راه لنگه از طریق لار . راه بوشهر نظر باینکه نزدیکتر وامن تر است بیشتر محل تردد است بدیهی است چنانچه حوادث و نا امنی در در کازرون و ایل تنگستان یا دشتستان رخ دهد سایر راه ها محل عبور و مرور واقع میشوند چنانچه در هفت هشت سال قبل باینطور پیش امده بود

نظری به تجارت بازی هر کوششی که ممکن است برای توسعه و ازدیاد صادرات و تشویق صنایع فارس بعمل اید متاسفانه بواسطه و ضعیات روسیه ضربه عجیلی و خسارت مهمی بیك قسمت از صادرات این صفحه وارد امده (که البته در نقاط شمالی مملکت بیشتر اثر کرده است) فقر و بی پولی هم طوری محسوس است که در سراسر بازار شیراز پنجهزار تومان رواج بزحمت پیدا میشود و اغلب معاملات با برات و تبدیلات کاغذ بعمل میاید — کاسته شدن صادرات و عدم توانائی مملکت بپرداخت واردات باعث ورشکستگی اغلب تجار محترم منمول گردیده و تدریجاً اگر چند نفری هم باقی مانده باشند بنوبه خود خواهی نخواهی مبتلا باین بدبختی خواهند شد از طرفی هم بیکاری و عدم وسائل معیشت و زندگانی کمك باوضاع اقتصادی فوق الذکر نموده یك حالت نگرانی و عدم رضایت در اکثر اهالی مشاهده میشود و هیچ شبهه نیست که بیشتر این خرابی از دخالت عامه در امور سیاسی — مزاحمت دادن باولیای امور — تحریك — بر انگیختن دستجات واحزاب تشکیل جمعیت و حوزه های نفاق دائمی نسبت بیکدیگر که در سرتاسر این مملکت مخصوصا درشیراز جریان دارد ومتاسفانه درتزاید است بواسطه فقر عمومی وبیکاری است ولی عامه متوجه این نکته نیستند فرضا هم معدودی برخورد باین معایب داشته باشند راه علاجی بنظرشان نمیرسد — تصور میرود همانطوری که دولت برای اصلاح مالیه مستشار امریکائی آورده‌اند اگر برای اوضاع تجارتی مملکت هم یك مستشاری احضار شود که مطالعاتی در اوضاع اقتصادی فعلی و اینده بنماید مترتب نتایج حسنه باشد

راجع بعدلیه

البته تادرجه وضعیت کنونی عدلیه شیراز بعرض رسیده ولی برای اینکه خاطر مبارك مطلع بجزئیات ان باشد عرض این راپرت را لازم میدانم چون بنده از ارتکاب بخلاف قانون جداً احتراز دارم ازموقعیکه وارد شدم هر مطالبی که راجع بمسائل حقوقی آوردند همه‌را بعدلیه هدایت کردم در نتیجه مورد شکایت عمومی شده حتی مدعی و مدعی علیه نوشتند که بار اضی استدعا داریم در اداره ایالتی رسیدگی شود باز قبول نکرده گفتم باید بعدلیه بروید ولی ترتیب عدلیه طوری است که مدعی ازحق ثابت خود صرف نظر مینماید و بعدلیه نمیرود و این ترتیب بدیهی‌است علاوه بر شکایت عموم یأس همه مردم را فراهم خواهد داشت انچه‌را ازوضع عدلیه شیراز شخصا با کمال دقت تحقیق کرده‌ام أعضای عدلیه غالبا در دسته جات مختلف عضویت دارند واشخاصیکه بعدلیه عرضحال میدهند درصورتیکه از حزب وجمعیت قاضی محکمه باشد بدون مراعات حقانیت حکم داده موجب محرومیت طرف‌را فراهم می‌آورند آنوقت قاضی دیگر در محکمه دیگر با دیگری که در جمعیت دیگر است همین معامله را مینماید قطع نظر از این مطالب قضیه رشوه در محاکم عدلیه طوری جاری است که بکلی قبح آن درانظارشان برداشته شده عملیات آقای امیرالامراء که اکنون در طهران است کاملا با حیثیات یك نفر قاضی درجه اول مخالف بوده چنانچه‌وجه ودیعه استیناف و تمیزی را شخصا برداشته تصرف کرده و عدلیه شیراز بوزارت جلیله عدلیه راپرت داده اعضاء عدلیه شیراز غالبا محلی و با یکدیگر نفاق و دشمنی دارند و همین ترتیب بیشتر اسباب افتضاح دولت را فراهم داشته مشاهده این وضع رقت آور عدلیه علاوه بر شکایت ویاس عمومی وگذشتن کارهای مردم غیر قابل تحمل است وبعقیده بنده این است که وزارت جلیله عدلیه باید عاجلا در اینجا باقدام جدی بفرمایند و یا یك هیئت ممتحنه از طهران بشیراز اعزام فرمایند اینهارا امتحان نماید در صورتیکه یقین دارم غالبی از انها از عهده امتحان بر نمی‌آیند بر فرض که هر یك از عهده بر ایند به نقطه دیگر مامور نمایند یا بطور کلی این عده أعضائی‌ که امروز در عدلیه شیراز جمع شده اند بنقاط دیگر مامور نمایند وچند نفر اعضاء صحیحت العمل غیر محلی که در جمعیت و حزبها عضویت نداشته‌ومعاملات وملاحضات خصوصی ندارند بجای انها انتخاب و اعزام فرمایند و الا علاوه بر اینکه جان ومال وعرض وناموس عموم در معرض هبا و هدر است عاقبت آن وخیم بنظر میرسد وممکن است برای صحت عرایض بنده وزارت جلیله عدلیه یکنفر مفتش امین بفوریت اعزام فرمایند تا حقایق را کشف کرده راپورت بدهد و هرچه بنظرشان میرسد رفتار نمایند و عجالتا داخل در جزئیات امر نشده ودرجه اهمیت امر ولزوم فوریت اصلاح انرا بنظر اولیای امور وانذار مینمایم

راجع به‌بلدیه

انجمن بلدی شیراز در سه سال و نیم قبل بموجب قانون بلدیه از طرف اهالی انتخاب گردیده و صورتا جریان ناقص داشت ولی باطنا بوظایف قانونی خود عمل نمی‌کردند (أولا) در چند فرسخی شهر بعنوان تعمیر پل خان در پوزه زرقان اداره قوافلی ترتیب داده بودند وباوجود این که چند سال است تعمیرات پل خان خاتمه یافته هرسال مبالغ هنگفتی از عابرین دریافت می کردید

(ثانیا) رعایت مواد قانونی که بخروجی تصریح کرده و چند روز بآن هافرجه قرار داده بهیچوجه بعمل نیامده و باین اسم هم مبلغی دریافت میداشته اند

(ثالثا) تمام این تحمیلات بر رعایا و چهارپادارها تحمیل میشد ومتنفذین دواب شهری بکلی معاف بوده است (باهم کرفته بالمی یعینا اسه اند بکیرند) فقرات اول و دوم را موقوف داشته و فقره سوم را مجرا نمودم ترتیبات داخلی اداره بلدیه را با مشورت و أستحضار انجمن بلدی تا درجه امکان مرتب داشته اغلب در جلسات

معمول دوساعت قبل از ظهر دودی ازبخاری متصاعد گردید وانتظار نمود فرعه صبح هدر رفته واکثریت بکسی متوجه نشده است مردم بنای همهمه راگذارده دراین بین شهرت یافت که اکثریت درمیان سه نفر است که حال باید یکی از انها انتخاب شود آن سه نفر ردریك برژیا ژواین درود اسکایو سفرزا هستند ولی هنوز معلوم نشده بود که شخص آخری بواسطه چهاربار قاطر پول ونقره آلات رای خود را به برژیا واگذار نموده است

امروز تاغروب بهمین منوال گذشت و مردم در حالت انتظار بودند زیرا درشهر رم احدی بکار و کسب اشتغال ندارد مردم یاکاردینال ویا نوکر بوده و معلوم نیست از کجا اعاشه مینمایند خلاصه دو ساعت قبل از ظهر همهمه مردم شدت نمود بواسطه مشاهده اطوار کاردینالها که با تشریف و تجلیلات فوق العاده میبودند و مردم غفلت داشتند که باپ جدید در میان این ظروف عبور کرده وزیر این سرپوشها پنهان است

غروب شد ساعت مقرر رسید دود از بخاری بالا رفت‌و بیش از سایر روزها همهمه منتظرین رافراهم ساخت‌ولی از میان عمارت خبر رسید که انتخاب پاپ فردا ختم میشود و کار قریب انجام است این شایعه سبب تسکین مردم گردیده گرمی هوا و خستگی فوق العاده هم بمتفرقه آنان مساعدت نمود .

فردای انروز که یازدهم او ۱۴۹۲ بود هوا تاریك و ابر شد ولی تغییر هوا مانع ازدحام مردم نگردید و بیش از روز های قبل اجماع نمودند.

نزدیك ساعت نه طوفانی ظاهرشد ولی بحال این مردم رعد و برق وطوفانی اهمیتی نداشت امروز بانها وعده پاپ شده و منتظر بودند اگر (پاپ) داده نشود خود انها طوفان و انقلابی سخت تر از طوفان آسمانی برپا کنند .

ساعت بموقع موعود نزدیك میشد ولی علامتی که سبب یاس یاموید امید واری شود ظاهر نمیگردید بمجرد انکه زنك ساعت ده صدا کرد همه چشمها به بخاری عمارت متوجه شده و یکمرتبه از همه سینه ها فریاد کشیده شد — دود نیست — دود نیست .

در انموقع آجری از تیغه پنجره عمارت جداشد و برزمین افتاد کم کم سوراخ وسعت یافته باندازه که یك نفر از میان او ظاهر شود پس از ان (کاردینال سفرزا) روی ایوان نمایان گشت و بمردم چنین اعلان کرد .

یك بشارت بزرگی بشما تقدیم میکنم حشمت ماب قدوس انتساب (سینور ردریك برژیا) دارشوك والانس) و [کاردینال سنت نیکلا] به پاپی منتخب و به (الکساندر) ششم مرسوم گردید .

بشارت این انتخاب با یك شادی فوق العاده تلقی گردید و سابقه‌ومعرفیت (برژیا) به هرزگی و اخلاق شهوانی او مورد توجه واقع نشد زبراندی و قلاشی (سیکست) چهارم و (ای نسان) هشتم گوش اهالی را پر نمودة و پاپی که دارای معشوقه و پنج اولاد باشد امر غریبی بنظر نمیاید فقط مردم اقتداری را طالب بودند که اصلاح خرابی و بی نظمی موجوده را بنماید پس بسیار مهم بود که در وجود پاپ اثار جنگجوئی بیشتر ظاهر بود تاعلامات مذهبی و برای این پیش آمد اشعار و معما های زیادی ساخته میشد و اسم (الکساندر) بر اهالی چنین ظاهر میساخت که رم مجدداً دارای فتوحات اولیه و مالك دنیا میشود .

این پاپ جدید پس از انکه رسومات و تشریفات لازمه را بعمل اورد و در مقابل ارا (کاردینالها) انچه باید بدهد داد نظری بصفحه اروپا انداخته و در تغییرات دقیق گردید زیرا تمام عالم دچار تغییرات کلیه شده بودند — عثمانی — اسپانیا — آلمان — فرانسه — در شرف اتخاذ نفوذی بودند که در باره ملل زیر دست خود مجری دارند و ما باتفاق (الکساندر) ششم نظر سریعی بانها انداخته و خیالات انان را در باره ایطالیا که همه انرا طعمه خود میدانستند تعقیب نمائیم .

ضر می‌شوم وشخصا لازمه مراقبت
بـکار برده ام که بعد از وضع
ه کوبی عایدات بطور صحت
تنظیف و تنویر وتسطیح معابر
و رو بهم رفته در برج جدی
ق العاده زیادی در کلیه امورات
وس بود و امیدواریم با این
ند ماه دیگر وضعیت شهر بکلی
یند وتصور میرود باصرفه‌جوئی
گرفته شده تاچند ماه دیگر
ماشین چراغ برق که یك
ت چراغ‌برای شهر بدهد خریداری
کر محتاج بشمع ولامپ های کم
نباشیم و همین طور درهرسال
از نواقص تکمیل شود ولی نکته
ت که بعداز تمام این زحمات نگرانی
مالیه رسیده که ازطرف اداره
مستقیم اداره نواقل را تحویل
بعداز وضع مخارج اداری مازاد
اطلاع و نظارت انجمن بلدی
ر برسانند
لا) این امر خلاف قانون مصوبه
ای ملی است و مردم زیر بار

یا) چنانچه در این چند سال
ات بمصارف حقوق عمر وزید
اینده هم همین طور خواهدبود
له مجوز قانونی و عقلی اجازه
که چنین امر بیموقعی بموقع
رده شود و مسئله مهم دیگر که
عمومی است و چندین دفعه
جه شده مسئله نواقل کازرون
آباده نیریز جهرم اصطهبانات
ت که اداره مالیات غیر مستقیم
قانون مبالغ هنگفتی از این
سم نواقل میگیرد مثلا کازرون
داده اند در سالی هشت هزار

تماشاخانه تاچه !

چرا نبائید استفاده کنید در قرائتخانه ترقی کارگران کلاس اکابر فارسی — روسی — انگلیسی — فرانسه — شبها دائر است بیائید استفاده کنید تا کی میتوان جاهل ماند در تائید معارف کوشش کنید

(آدرس — خیابان چراغ برق)

(۲ — فیروز بخت)

تومان (ولی آنچه مشهوراست مستاجر سالی بیست هزار تومان) از مردم میگیرد یك عده چند فرسخی در شمال شهر و یك عده چندفرسخی درجنوب شهر واز کلیه عابرین بدون رعایت مواد قانون ورودی وخروجی باسم نواقل پول میگیرند همین طور کم یابیش در برازجان معمول است سایر نقاط هم بسته بانصاف ومروت مامورین اداره است مردم این صفحه هم یا نمی فهمند یا از بسکه تظلم نموده وفایده نه بخشیده مایوس هستند اشخاص متنفذ و بستگان آنها نمی دهند از اشخاص بی صدای تو سری خور گرفته میشود البته این اوضاع را بعرض اولیاء نرسانیده اند و الا جلو گیری میشد فعلا عموم متظلمین را وعده داده ام که مراتب را بعرض اولیاء امور میرسانم وتعهد کرده ام که بزودی ترتیب اساسی مقرر میفرمایند —

آنچه بنظر اینجانب میرسد و البته بامراجعه بقانون مالیات بلدی مصوبه پنجم شهر ربیع‌الاول ۱۳۲۸ مجلس شورای ملی شاید تصدیق بفرمائید این است که مقرر گردد

اداره مالیات غیر مستقیم مداخلات خود را کلا از عایدات نواقل و بلدی متروك بدارد کمیسیون های بلدی نقاط فوق الذکر از بدو ورود برحسب تعلیمات لازمه که بنایب‌الحکومه ها داده شده است تشکیل گردیده و بمجرد انکه اجازه صادر گردد انجمنهای بلدی مطابق قانون تشکیل خواهد شد و البته تعدیات و اجحافات را موقوف میکنند اجاره داریهای بیجهت را که باسم دولت مردم را در زحمت دارند ملغی و موقوف میکنند

انچه لازمه مراقبت است بعمل خواهد امد که کلیه عایدات بمصارف حقه خود برسد و در صورتیکه تصویب بفرمائید پیش نهاد میکنم که در این شهر های کوچك اگر عایدات زیاد تر از مصارف لازمه باشد مثلا مثل برازجان که غیر از یك کاروانسرا محل دیگری برای منزل نایب‌الحکومه ندارد و در همان کاروانسرا امنیه و نظام و قوافل و کلیه عابرین منزل میکنند باپول نواقل با رضایت و موافقت نظر اهالی یك محلی برای نایب‌الحکومه تهیه شود و همینطور درسایر محلها که نایب الحکومه ها بایستی منزل کرایه کنند بلکه باتوجهات اولیاء امور تدریجا عماراتی به تناسب حال محل برای الها تهیه شود راجع بمصارف عشر عایدات برای صحیه و آبله کوبی در سابق مفصلا عقاید خود را بعرض رسانیده ام و در خاتمه این نکته را بعرض میرساند که اگر حقیقتا توجه مخصوص نشود و در مقابل پولهائیکه مردم میدهند نتیجه نبینند احتمال میرود استنکاف از پرداخت نمایند و حکایت ترتیب کار اداره فوائد عامه وباج راه بوشهر بشیراز بشود که در راپورت گذشته بعرض رسانیده ام

قسمت ادبی

چنان خسته شد روحم اززندگانی	که با یك اجل را دهم مژدگانی
ازاین چرخ گردون واژون ندیدم	بجز درد و اندوه و خاطر گرانی
بدانا نه بخشد بجز کنج عزلت	بنادان دهد نعمت را بیکانی
بسی آزمودم من این کاخ ویران	که حق نافریده در او شادمانی
محیطی است فاسد که دروی نباشد	بجز غفلت وجهل را حکمرانی
ازین تجدد نه بخشود سودی	مگر انقلاب صوری معانی
همان مغزهای تهی را که دیدم	درادوار سابق بفرمان روانی
به تغییر صورت کنون باز بینم	در انظار مردم بجنت مکانی
چه در موقع تعزیت لعزیت خان	گهی میشودمسلم وگاه هانی
بچم تفکر در اینان نظر کن	کهتجدید گردیده ملبوس ثانی
همان گرگ های که باز بینی	خود داده تخصیص شغل شبانی
دگر خون دل خوردنم چاره نبود	که ازدیده دادم گندخون‌چکانی
از این قهرمانان بباید کشیدن	مکافات آن دوره قهرمانی

ا . ف . آشتیانی

تبریك و تعزیت

بواسطهٔ عارضهٔ کسالت ولزوم استراحت و منع طبیب از مراودهٔ زیاد متاسفانه در ایام عید از فیض زیارت آقایان دوستان محروم و از شرفیابی حضور مبارکشان نیز معذورم لذا بدینوسیله تبریکات صمیمانه و ادعیهٔ صادقانهٔ خود را خدمت تمام آقایان دوستان تقدیم میدارم

س . رضا — امیر رضوانی : مدیر جریدهٔ گلشن

مجله نسیم صبا

درچهار صفحه باقطع متوسط یوم شنبه دهم برج حمل منتشر می‌شود چون این مجله دارای ادبیات شیرین وبزبان طبقهٔ سوم میباشد — ومخصوصاً دارای پاورقی وزبان شیرینی است

لذاعامه‌را بقرائت مندرجات آن توصیه میکنیم

حسین کوهی — کرمانی

حفظ صحه اسلامی

آقای امیر اعلم

— ۲ —

وی انصاف برای ترغیب نمودن قومی
اوم چه کلامی مقدس تر از این کلمات
و چه نغمه دلربائی مؤثر تر از این توان
انصاف دهید آنان که اسلام‌را مانع ترقی
ات و حقانیت را چقدر دانند : پس‌دیده
ز روی بتحقیق و تدقیق نظر نمائیم که چرا
یان از انچه غربیان راست تهی است و
اولین بانی تمدن و علم و دانش ما
از کاروان ترقی باز مانده ایم ...
به آواز بلند میگویم عقاید اسلامیه را
تقصیر نیست دیگر نمیتوانم بگویم بقهقرا
سبب چیست و قصور از کیست انچه بطور
و اثبات آن را میتوانم بگویم این است
الان قوانین اسلامیه را که کمال آن
معقول است طابق النعل بالنعل و کما
نموده‌ومرعی میداشتند و اوامر مطاعه
شارع مقدس را اطاعت میکردند اکنون

ما را جای تاسف نبود والادان دون خوانده امیشدیم علاوه بر مسائل فقهیه و احکام قضائیه و غیرها در امور راجعه بحفظ الصحه نیزکه اصل موضوع این رساله ما است شرع شریف اسلام را احکامی است عمومی و خصوصی که تماما بحال نوع بشر مفید و مطابق با علوم جدیده این عصر است و میتوانیم گفت اروپائیان را بطور عموم از آن احکام اطلاعی نیست

شارعین کلیه شرایع و ادیان در مسائل مربوطه بحفظ الصحه بیاناتی فرموده اند و این مطلب مهم را حتی الامکان مرعی داشته در کتب مقدسه خود دراین باب قواعدی گذاشته اند ولی شارع هیچ شرعی بقدر بانی شریعت مطهره اسلام بحفظ‌الصحه اهمیت نداده و این امر مهم را بنظر دقت ملاحظه ننموده و در ان باب روشی و طریقهٔ بهتر و کاملتر از قوانین اسلام نیاورده است

هر که صاحب عقل سلیم کتب قوانین اسلامیه را بنظر دقت ملاحظه نماید در شگفت ماند که متقنن ان تا چه اندازه پیروان شرع خود را هدایت فرموده و گذشته از اصول چنان بفروع پرداخته که از کمترین مسائل راجعه بامر زندگانی کاملا آگاه و بی نیاز ساخته است

از ذکای معجزنمای محمد ص خرد دوراندیش حیرانست و در میدان دانش وبینش حضرتش کمیت فکرت درماند. وناتوان چه مسائل مربوطه بحفظ الصحه این دوره را معاینه دیده ودور بین انظارش قرنها پیش آنچه را امروز دیده میشود مشاهده فرموده است دین مبین اسلام که قوانین حفظالصحه را یکی از اصول اولیه احکام خود قرار داده این رشته از طب را بچنان مقامی از ترقی رسانیده که در اروپا حالا برای وصول بان هزاران عالم بزرك تدبیر ها میکنند ورنجها میبرند چون نیك نظر کنیم و بدیده تحقیق بنگریم خواهیم دید امروزه در ممالك اروپ که منبع ترقی ومنشا تمدن شناخته شده با وجود اینهمه جد و جهد و اهتمامات وتجارب پی در پی دانشمندان بی مثل مانند و اقدامات جدی همراهی واعانات حکمرانان خردمند وانعقاد مجالس علمیه وکنفرانسهای متعدد هر ساله که همواره تجدید و از این مسئله در آن بحث میشود هنوز قواعد و قوانین راجع بحفظ الصحه تکمیل نگردیده وچنانکه باید بجائی نرسیده پس از این رو انصاف توان داد که در آن زمان که دنیا از علم تهی وقصه ترقی وتمدن حکایت سیمرغ و کیمیا بود شارع شرع شریف اسلام چه قوانینی در عالم نهاده ودر تربیت زندگانی نوع بشر چه قواعدی حکیمانه انتشار داده و از این رهگذر بعالم انسانیت چه عنایت ها فرموده است

میفرماید العلم علمان — علم‌الابدان و علم‌الادیان هزاران درود بر پیغمبر محمود که بکلامی موجز این دو قاعده را که اس اساس است بطرزی محکم و ترتیبی صحیح باهم توام داشته و در جمیع احکام شرعیه مطالب راجعه بحفظ الصحه طبیه را کاملارعایت فرموده و از نظر آنرا محو ننموده و اینکه علم ابدان را مقدم بر ادیان داشته همانا نظر باهمیتش به مسئله حفظ‌الصحه بوده

بازی چندان بصحت بدن توجه فرموده که شخص مسلمان باید در اقامه صلوات هم از طریق حفظ‌الصحه خارج نشود چه در اداب نماز قطع نظر از اینکه عبادت معبود مقصود است حرکاتی که در رکوع وسجود تکبیر و قنوت و قیام و قعود بعمل آورد مطابق با قواعد ورزش نیز هست که محض ورزش بدن وتقویت اعصاب و چستی و چالاکی اعضاء و جوارح بسربازان تعلیم میدهند